

танцуване [Пейчева, 1999:193, 244-248]. Един от най-популярните местни танци през XX век, *кючекът* се третира нееднозначно в обществения дискурс. Специалисти говорят за *кючека* като чужд, но танцуван от българи танц, включващ се в “естетическите норми” и “рамките на българската фолклорна танцова система” [Илиева, 1989:83]. Като се свързва с ориенталското, насладенското, “харема” и “кафаната” преди и *чалгата* днес, *кючекът* и музиката му се отричат и заклеймяват като чужди на българските корени и идентичност (*ориенталски, турцизми, цигания, мюсюлмански, комшийски истории*), стоящи далеч от добрия вкус (*сладникав, омърсяване, залитане, кич*). Срещу негативния хор, приемащ *кючека* като емблема на етнопопмузиката (“чалгата прави българите да затыват в тинята от кючеци”) звучат отделни гласове, за които *кючекът* е израз на свобода, “дълбоко чувство на любов”, музика на толерантността, документираща как “столетия вече живеем заедно” [Димов, 2001:94-95, 103, 112, 116].

Дебатът е един от знаците, че *кючекът* като музика и танц е значима част от активния репертоар на музиканти и аудитория в съвременна България. Той е внушителен репертоарен дял и в музиката на днешните зурнаджии.

Интервюираните музиканти не дават толкова богата информация за видове *кючеци* и названията им, колкото за *хората*, но включват *кючека* (наричан от тях *кючек, кьочек, чочек*) както в традиционната, така и в съвременната част от репертоара си.

За зурнаджии от Гоце Делчев *кючекът* е “турска музика” – “танц, който се играе в различни темпа”. Те свирят като част от *турското* в стария си репертоар *Чифте тели* – бавен танц, наричан *кючек*; *Кандралия*, наричана още *Кандралийска – турско хоро*, което “на кючек се обръща”; *Яръм зебек* – македонски танц, който се играе като *кючек* [АИФ I, №100, с.39]. Според днешни гоцеделчевски зурнаджии, *кючеците* са част от музиката при мюсюлмански обреди и празници – *сватба, сунет, байрям*. Заедно с протоколните мелодии при воденето на *байраците*, шествието с момчето и подстригването, на *помаци* и турци “и кючеци може да се свирят, турски кючеци” [М.М., с.46]. Като основно предимство на младите музиканти пред старите се сочи умението им да изпълняват “съвременната музика”, защото при сватби сега дори да се искат “специални мелодии”, като *Алай* и *Къна*, те се свирят “за много кратко време”. “Останалата сватба” – многото часове свирене включват “хитове, новото”, които се танцуват: “която си е за кючек – кючек, която си е за хоро – хоро” [И.Ю., с.22].

Зурнаджии от Разлог определят *кючека* като типична част от репертоара, предназначен за своята група – ромите, като негов род и стилистичен музикален белег: “Ромската музика си е малко по-отцепена. По-отцепена, по-различна от българската музика. При нашата ромска музика е по-игриво. По-игриво. Докато там (при българите – б.а.) има по-бавни песнички, по-таково. Съвсем друг стил е. А тука при нашите роми – само кючеци” [Б., с. 12]. В *старата*, традиционната разложка музика преди десетилетия, също е имало *кючеци*. Докато българите някога играели *стари хора*, ромите искали *стари чочеци*. Сега и българи, и роми “искаа много чочеци”. Те са част от музиката на българската сватба: “Сутрин тръгваме за в къщи и изкараме някои разложки песни. И хора. Чочеци вътре в ресторанта” [И.З., с. 48-49].

Петричките зурнаджии правят разлика между *турски* и *цигански кючек*. “За циганите – циганско (свирим – б.а.). Почти са си кючеци там. За турците съвсем друго – турско. По-бавно и по-хубаво. Тежки кючеци. “Каба зурна” – това е турско”